

Kongshavn

Foredrag av Petter Hartnes holdt på BLF møte i 2004

Historien forteller at Sverre Sigurdsson i angrep på baglerne i 1197 ledet sine birkebeinere opp skaret fra Eikabergstøen. De gikk ned Ryenberget for å utkjempe et av sine mange slag mot baglerne. Samme vei tok Hakon Hakonsons hær i 1240 da de beseiret hertug Skule og nær 100 års borgerkrig tok slutt.

I 1531 lå Kristian den II der med sine 30 skip og 6000 landsknektar før sitt mislykkede angrep på Akershus. **Dette er antagelig grunnen til navnet Kongshavn.**

Riksdagsmannen Fredrik Schmidt skriver i sitt dikt i 1807:

"Afsked med Ladegaarden i Opsloe:"

"Jeg stiger opp av Fjeldets bratte sider.

Og vandrer av en bugted Fodstie ned.

Til Kongshavn Bugt hvor brudte bølger glider.

Om eiendommen Kongshavn:

Tomten Munkehagen ble i 1798 av Oslo-Hospital overdratt Jomfrubåten gård. På 1800 tallet ble eiendommen delt i tre hvorav søndre Kongshavn er den aktuelle.

Fra 1750 til 1830 lå et vertshus her kjent for sin helsebringende kilde. I 1764 anbefalte stadsfysikus K. Lincke kilden som et sunnhets- og legemiddel. Kong Oscar den I ble en gang rodd ut til kilden og det krystallklare vannet ble kalt "Kongens Kilde-Vand". I 1890 ble kildevannet brukt da det ble anlagt en brus- og seltersfabrikk i bryggerhuset.

Frem til 1850 disponerte eierne bare bygningene, etter det fram til 1890 ble det brukt som privat landsted. Eierne var: 1760 prokurator Brønlund, 1761 generalauditør Lengnick, 1763 generalauditør Friderichsen, 1796 assessor Nielsen, 1803 Claus Tullin, 1806 Ludvig Mariboe, 1823 traktør Erik Nilsen Lunde (vertshus), 1832 salmaker Henrik Detloff, 1838 politiadjutant Dass og stiftoverrettproturar Schøneyder, 1846 kjøbmand Randin Lytken, 1850 kjøbmand Lossius Brandt, 1864 skolebestyrer Hartvig Nissen, 1867 sorenskriver Ole Thommesen, 1874 assuredirektør Jørgen Gjerdrum.

I 1890 inngikk restauratør Math. T. Hansen kontrakt med Christiania Aktie-Ølbryggeri om eneleveranse av øl mot kapital til drift av stedet. 1894 restauratør Hagbarth Nielsen. Ved auksjon kr. 42.000, i 1901 påny auksjon. NSB truet med å ekspropriere stedet og fikk kjøpt det for bare kr. 11.700. Direktør K.A Andersen (Dovrehallen) driver det fram til 1915 da direktør F.W Johansen overtar. Bryggeriet sto lenge bak driften.

Firma Indikator A/S ved Rune Aschim kjøpte eiendommen av NSB i 2001. Restaurantbygningen og uthuset står fortsatt. Arbeidet er satt igang med å gjøre stedet

i stand, slik det engang var etter tegninger og bilder fra Oslo bymuseum. Kratt er blitt ryddet og kildevannsgrotten åpnet. Byantikvaren er engasjert i arbeidet.

Fornøyer og bad

Fra 1838 ble Kongshavn et bad og fornøyessted. Det fortsatte etter den private eierperioden. Rundt 1900 ble flere bad i området nedlagt. Det gjaldt Solheim ved Bekkelaget, Nordstrand bad og Malmøkalven. Kongshavn begynte da å ta betalt, 25 øre den første sommeren. Det var dame og herrebud. Badedrakter kunne leies, men ikke alle hadde penger til det. Det kom klager når dampbåten Ceres passerte på vei til sommerstedene. Kvinnelige passasjerer kunne se nakne guttekropper.

P. Chr. Asbjørnsen skrev rundt 1850 om dansehuset i Kongshavn som " i sommertiden flittelig besøkt af byens Tjenestepiger og Grisetter, Håndverkere, Slusker, Matroser og Studenter hvor byens adstadiige Borgermenn slog sin potte Kegler på banen opp i Skoven om Søndags eftermiddagen, medens deres poder jublende svingede sig i karusellen ". Professor Edvard Bull skrev at Kongshavn var stedet der man badet om sommeren og gikk på ball om vinteren.

Revy

Hans P. Lødrup skrev at Kongshavn var en blanding av en rommelig østlandsk skysstasjon og et Shakespearsk teater. De to lange trebygningene med svalganger og det store tunet ga minnelser om en skysstasjon. Men den troskyldige lille scenen, hvor folket satt kloss innpå, var naiv som Shakespeares teater. Nede i gården satt populasen, in the pit, med øllene og smørbrødene, på svalgangen den velhavende borgerstand med duket bord og med cigar og så på løiene.

Det manglet ikke på poetiske uttalelser om Kongshavn. "Manen, stjernene og fyrlyktene speiler seg i sjøen og bølgene skvulper mot stranden i takt med valsemelodiene fra det lille orkesteret". De lovrike kronene til Lind- og kastanje-trærne går igjen i lovprisninger. Med toget buldrende nær scenen ble det en spesiell revy med kunstpauser.

Det ble fra 1903 spilt revy og den het "Kjærligheten på Kjødbasarene". Teateret hadde en ypperlig skribent i Theodor Løvstad frem til hans død i 1913. Han dirigerte også orkesterkonserter der. Hans sønn Brinck Løvstad skrev om tidens hendelser i de berømte "Kal Olsen fra Vika" revyene. Scenen var ikke større enn et passelig stuegulv så det var trangt om plassen når hele familien Kal Olsen var samlet der. Et forfatterpar Larsen & Fjeld laget i mange år sprudlende Christianiarevyer.

I 1916 het revyen "Farris" og det avrettes "Byens beste utfartssted", hvor "S/S Moss" går fra Flytebyggen hver halvtime" I 1924 het revyen naturlig nok "Farvel Kristiania". Det året skiftet byen navn.

I 1928 debuterte en 15 år gammel jente, Oda Fjeldstad, i balletten. Oda skulle få en lang karriere som revystjerne. I balletten den gang danset også Aud Schønemanns mor Dagmar Kristensen og tante Kitty. Dagmar var også solodanser og instruktør. Revyen i 1932 het "La oss fremdeles være kamerater" og da spilte Kari Steen (Diesen).

Revyen "Hurra vi lever" spilles i 1934. Teksten på avslutningsgangen sto på en stor skjerm. Med hele ensemblet på scenen sang de og publikum:

*"Møt mig i kveld på Ekeberg's fjeld en
stund etter sol har gått ned, der skal vi to
bygge og bo i ly opp i åsen et sted.
Og du skal få hvile så trygt på mitt fang
Av drømme bli vekt av fuglesang.
Mot mig en kveld på Ekeberg's fjeld. En
kveld under stjernenes veld".*

Ekebergguttene Zetterstrøm & Kristoffersen var gjennomgangsfigurer i mange år. Einar Kristoffersen skrev mange av visene. Populære aktører de siste årene før krigen var instruktør og skuespiller Ingvald Sørli, operasanger John Neergård og sjarmøren Rolf Gust-Larsen.

Det har vært skrevet at revyen opphørte da krigen kom. Men Zetterstrøm og Kristoffersen dukket opp igjen med revyen "Takk for sist". Og da sang de:

*"God aften kjære venner, her har de oss på ny.
Vi ønsker dem velkomnnen til vår by og vår revy.
Vi har vært stengt i mange år, på grunn av tyranni
Nå er vi atter norske og nå er vi atter fri".*

*"Jeg skulle ønske Scharffenberg og Berggrav var her nå.
Ja dem, Pål Berg og Seip dem vil jeg gjerne hilse på.
Jeg kan'ke se no 'n kjente, jo der sitter sikkert ti,
Som alle har vært innafor og nettopp slippi. fri".*

Høsten samme år brant revyscenen ned og så "var eventyret ute".